

Franciaország XIV. Lajos korában

- A XVII. század elején Franciaország nem volt egységes állam, hanem különböző tartományok, városok, vallási intézmények, társadalmi rétegek halmaza, amelyek ragaszkodtak ősi kiváltságaikhoz és előjogaikhoz. A törvények, mértékek, adók és eljárási szabályok tartományonként változtak.

- XIII. Lajos (1610-1643) és első minisztere, Richelieu bíboros megerősítette a királyi hatalmat:
- valamennyi adókerületbe királyi megbízottat, azaz intendánst küldtek, akinek feladata volt a közbiztonság, az igazságügy és az adóügy ellenőrzése,

- rendi tisztviselők mellé királyi hivatalnokokat állítottak,

- hadsereg létszámának növelése, hadiflotta felállítása,

- egyre növekvő szerep a nemzetközi politikában /pl.: harmincéves háború (1618-1648)/, mely egyre nagyobb terheket rótt az országra.

- XIV. Lajos (1643-1715) kiskorúsága idején anyja, Ausztriai Anna és Mazarin bíboros irányította az országot.

- A harmincéves háborút lezáró vesztfáliai béke megkötése (1648).

- A Fronde mozgalom (1648-1653) /jelentése: parittyá/

Szakaszai:

- A parlamentek (legfelsőbb bíróságok) Frond-ja (1648-1649): adócsökkentést követeltek és a monarchia hatalmának bíróságok által való korlátozását.

- A hercegek Frond-ja (1650-1651): Mazarin és Ausztriai Anna letartóztatta az egyre nagyobb hatalmú Condé, Conti és Longueville hercegeket, mire több tartomány fellázadt és a párizsi parlament is a hercegeket támogatta. Mazarin kénytelen volt Kölnbe menekülni.

- A nemesek Frond-ja (1651): ezt a 463 köznemes párizsi gyűlése alkotta, akik a rendi gyűlés rendszeres összehívását követelték. Senki sem támogatta őket, teljesen elszigetelődtek.

- Condé herceg Frond-ja (1651-1653): a letartóztatása miatt sértett herceg szembefordult a királlyal és szabályos hábrút indított ellene. Párizst is sikerült elfoglalnia, melyet a királyi sereg csak nagy nehézségek árán tudott visszafoglalni.

Végül a királynak katonai erővel és különféle engedelményekkel sikerült a megosztott mozgalmat felszámolnia és Mazarin is visszatérhetett az országba.

- 1653 és 1661 között XIV. Lajosnak és Mazarin bíborosnak sikerült helyreállítani a belső rendet. (Mazarin 1661-ben meghalt.)

- A király tehetséges főtisztviselőket gyűjtött maga köré: Colbert a gazdaság és a pénzügyek irányítója, Le Tellier (majd később fia, Louvois márki) a hadügy és a diplomácia irányítója volt.

- Colbert merkantilizmusa: a belső termelést támogatta, manufaktúrákat létesített, a külföldi iparcikkeket védővámokkal tartotta távol a határoktól, minden jó szakembert igyekezett Franciaországba csábítani, több társaságot alapított a távolsági kereskedelem céljaira, a nemeseket is igyekezett rávenni a kereskedelmi és ipari vállalkozásokba való befektetésekre. Colbertnek 1680-ig sikerült egyensúlyban tartania az államháztartást.

- Le Tellier és Louvois vezetésével modernizálták a francia hadsereget és növelték a létszámát, megerősítették a hadiflottát.

- Külpolitika: devolúciós háború (1667-1668); holland háború (1672-1679), mely elhúzódása miatt felborította az államháztartás egyensúlyát; reuniós azaz újraegyesítési politika (flandriai, elzászi és luxemburgi területek birtokbavétele); Amerikában de la Salle felfedező a Mississipi egész vízgyűjtő medencéjét francia gyarmattá nyilvánította Louisiana néven (1682).

- XIV. Lajos az 1685-ös fontainebleau-i ediktummal visszavonta az 1598-as nantes-i ediktum rendeleteit: a hugenotta (református) vallás gyakorlását eltiltotta, templomait leromboltatta, iskoláit bezáratta, lelkészeit száműzette. Következmény: a protestáns államok elfordultak Franciaországtól és létrehozták az Augsburgi Ligát (1686), a katolikus uralkodók pedig egyre jobban tartottak XIV. Lajos megnövekedett hatalmától.

- Augsburgi liga háborúja (1688-1697), mely általános kimerüléssel ért véget, és Franciaország már csak Elzászt tarthatta meg, de elvesztette német klienseit, Anglia pedig átvette az uralmat a tengerek felett. A háború alatt - a rossz termés miatt - tört ki a század egyik legnagyobb éhínsége Franciaországban (1693-1694), melynek 1 300 000 halálos áldozata volt.

- Louvois halála után (1691) a király vette át a személyes kormányzatot, létrejöhetett az adminisztratív monarchia, melyben a király személyesen tárgyalt valamennyi főtisztviselőjével.

- 1694-ben bevezették a fejadót (capitation), melynél már nemcsak a születést, hanem a vagyont, a gazdagságot is figyelembe vették.

- Spanyol örökösödési háború (1701-1714): harc a Bourbonok és a Habsburgok között a megüresedő spanyol trón megszerzéséért. Ez a háború Franciaországot teljesen kimerítette, de meg tudta őrizni nagyhatalmi státusát. A háborút az utrechti és a rastatti békeszerződések (1713-1714) zárták le.

- 1711-12 folyamán egy járvány következtében XIV. Lajos elveszítette fiát, unokáit, és több dédunokáját. Az egyetlen életben maradt örököse a négyéves dédunokája (a későbbi XV. Lajos) volt.

- 1715. XIV. Lajos halála.